

Onbekend maar interessant

In Nederland wordt weinig aandacht geschonken aan het onderwaterleven van Vietnam. Dit komt deels doordat niet veel Nederlanders afweten van de mogelijkheden die Vietnam heeft te bieden. Onbekend maakt immers onbemind. En doordat er zoveel andere mooie duikbestemmingen worden aangeprezen.

TEKST EN ILLUSTRATIES:
BERT W. HOEKSEMA/NATURALIS

Dat Vietnam relatief zo onbekend is, maakt het juist zo interessant om te zien hoe het onderwaterleven zich er verhoudt tot dat van nabijgelegen gebieden die beter bekend zijn. De koraalriffen van de kustplaats Nha Trang blijken relatief gemakkelijk

bereikbaar dankzij goede vliegverbindingen, veel hotels en meerdere duikcentra.

INSTITUUT Daarnaast is het nationaal oceanografisch instituut van Vietnam ook in Nha Trang gevestigd, wat de mogelijkheden voor koraalrifonderzoek vergroot. Niet alleen Vietnamese koraalrifonderzoekers hebben er hun basis, maar ook Russische. Dankzij de traditionele Vietnamees-Russische samenwerking, in combinatie met een opkomend Russisch-Nederlandse contact, bleek een unieke Vietnamees-Russisch-Nederlandse onderzoekscöperatie tot stand te kunnen komen.

Niet in de laatste plaats ook door Tatyana Dautova, koraalspecialist van het Institute of Marine Biology Far East Branch van de Russische Akademie van Wetenschappen. Dit instituut is gelegen in Vladivostok, aan de oostkust van Siberië. Het onderhoudt al vele jaren con-

tacten met het Nationaal Oceanografisch Instituut te Nha Trang, waar Dautova meerdere keren per jaar haar veldwerk verricht.

IN LEIDEN In 2007 was Dautova te gast in Leiden bij Naturalis. Het mariene biodiversiteitsonderzoek van Naturalis is grotendeels gericht op de koraalriffen van Zuidoost-Azië en de onderzoeksexpertise en de wetenschappelijke collecties die Naturalis in huis heeft op het gebied van rifkoralen, trekken ook belangstelling van buiten. Jaarlijks komen er meerdere onderzoekers en studenten uit binnen- en buitenland om informatie uit te wisselen en ter ondersteuning van hun eigen studies. Dautova was daar dus een van.

De samenwerking met Naturalis op het gebied van collectieonderzoek is Tatyana Dautova zo goed bevallen, dat ze voorstelde om ook gezamenlijk veldwerkactiviteiten te ontwikke-

Transparante garnaal die zich verschuilt tussen de tentakels van een zeeanemoon

Elkauries (witte schelp, zwarte mantel) die zich rond eten van zacht koraal

Een galvormende slak die zich in koraal nestelt

gen, bootruimte, duikapparatuur, duikbuddies, laboratoriumruimte, chemicaliën) was daarom een goede aanleiding om een begin te maken.

Dautova werkt in Vietnam al lang samen met haar assistent en duikbuddy, Oleg V. Savinkin, die haar vooral helpt bij het duiken, het fotograferen en het verzamelen. De aanwezigheid van Savinkin bleek een uitkomst, want het eerste wat hij deed was zijn nieuwe 7 mm duikpak aanbieden. De eigen duikkleding was berekend op de tropen. Nha Trang ligt weliswaar in de tropen, ongeveer aan het meest oostelijke deel van de kust van Vietnam in de Zuid-Chinese Zee, maar hier blijkt een koude golfstroom langs te trekken vanuit het noorden. Het water is er dan ook niet zo aangenaam warm als gewend op koraalriffen. Het is wel stug, zo'n dik pak, maar alles went.

GEBARENTAAL De samenwerking onderwater bleek ideaal. Russisch en Nederlands werd er onderling zoals te verwachten is niet gesproken en de communicatie moest dus vooral door middel van gebarentaal plaats vinden. Savinkin bleek veel te weten over de

Voortuin van het oceanografisch instituut in Nha Trang

De wetenschappelijke collectie is ook zichtbaar voor het publiek

Het strand van Nha Trang biedt ruimte aan massatoerisme

Haven achter het instituut waarvandaan veldtochten starten

Deze zeekommer hoort tot een zeldzame soort die niet eerder is gevonden in Vietnam

Op deze zeekommer komen speciale soorten garnalen en brokkelsterren voor

Deze soort zeekommer komt algemeen voor op een dumpplek voor schelpenafval, maar bleek niet eerder te zijn gemeld voor Vietnam

Deze zeester, de doornenkroon, is de meest beruchte verzwelger van koraal

onderwaterfauna van Nha Trang door de vele jaren die hij hier heeft doorgebracht. Zoveel jaren zelfs, dat hij een Russischtalige reisgids voor toeristen heeft geschreven met zijn vrouw.

Uiteindelijk is er acht dagen gedoken met drie duiken per dag. In het weekend was de boot van het instituut weliswaar niet beschikbaar, maar die dagen is dankbaar gebruik gemaakt van faciliteiten van de vele duikcentra. Tweemaal daardoor te gast bij een Frans en eenmaal bij een Russisch duikcentrum. Deze bleken niet al te formeel ingesteld waardoor het mogelijk

Nieuw soort koraal dat binnenkort zal worden beschreven

Een Franse duikschool voor zowel CMAS als PADI brevetten

De boot van Coral Reef duikcentrum heeft een kok aan boord voor versgekookte lunches

Sommige duikstekken worden druk bezocht

was om enige inspraak te hebben bij de selectie van de duikstekken. De betreffende boten waren ook niet ingesteld op grote aantallen duikers, zoals die van andere duikcentra waar bij de gasten met bussen worden aangevoerd. De boot van het Franse duikcentrum had bovendien een vrouwelijke kok aan boord, zodat er vers Vietnamees eten werd opgediend.

MOEITE WAARD Het resultaat van de duiken bleek de moeite waard. Het aantal soorten rifkoraal bleek aan de hoge kant te zijn ondanks het relatief koude water, zelfs meer dan weste-

lijk Indonesië, maar niet zo hoog als dat van oostelijk Indonesië. Ook werden er bijzondere soorten gevonden, zowel wat betreft koraal als andere diergroepen. Het is nog niet helemaal duidelijk of dat te maken heeft met de noordwestelijke ligging van Vietnam of met de relatief koude golfstroom langs Nha Trang.

Sommige soorten die elders zeldzaam of onbekend zijn, bleken wel aanwezig te zijn bij Nha Trang. Zo is ook één exemplaar gevonden van een koraalsoort die pas was gevonden in het Filippijnse deel van de Zuid-Chinese Zee.

Het eerdere exemplaar was kort daarvoor getoond door de Filippijnse collega die de soort heeft ontdekt. Hierdoor was het gemakkelijker om dat koraal te herkennen en Nha Trang is hierdoor de tweede vindplaats geworden, wel-

Deze slakken leven van massief koraal dat ze alleen plaatselijk beschadigen

Slakken van een soort die het zachte weefsel van gewekoraal aantast

Deze koraalbedekkende platwormpjes zijn nog weinig onderzocht

Het bovenaanzicht van dit paddestoelkoraal is aangetast door zeepokken

is waar ook in de Zuid-Chinese Zee. Ook bleken er bij Nha Trang zeesterren voor te komen die daar endemisch zijn, wat inhoudt dat ze elders, voor zover bekend, niet voorkomen.

ZEEKOMKOMMER Verder werden er tijdens de korte veldtochten behalve het zeldzame koraal meerdere diersoorten gevonden die voorheen niet bekend waren van Vietnam. Dit betekent niet dat ze lokaal zeldzaam zijn, maar wel dat ze op de meeste duikstekken niet voorkomen. Zo werd een exemplaar van zeekomkommer gevonden die normaal niet ondiep voorkomt en vaak alleen door specialisten wordt opgemerkt. Een andere soort zeekomkommer die voor het eerst werd waargenomen in Viet-

nam bleek relatief ondiep (6 m) en heel algemeen voor te komen op een plek waar meestal niet wordt gedoken, doordat schelpenkwekers hier hun afval (lege schelpen) dumpen.

Het viel op dat veel soorten rifkoraal en andere ongewervelde diersoorten plaatselijk in grote aantallen vertegenwoordigd waren. Dit betrof vooral diersoorten die in symbiose leven met een gastheersoort. Zo werden er in en op koralen vaak parasitaire slakken, zeepokken en krabben aangetroffen. Veel stekelhuidigen (waaronder zeesterren, zeekomkommers en zee-egels) bleken als gastheer op te treden voor kleine parasitaire slakken. Diverse diergroepen traden op als gastheer voor commensale garnalen, die de gastheersoort gebruiken als schuilplaats of om voedselrestjes te vergaren, maar verder niet schadelijk zijn. Rifvissen waren niet rijk vertegenwoordigd.

TWEE WEKEN Samenvattend kan worden geconcludeerd dat Nha Trang de moeite waard is voor duikers die bijvoorbeeld Indonesië al enkele malen hebben bezocht en willen kennismaken met een ander gebied en een andere cultuur met een vriendelijke plaatselijke bevolking. Het duiken in Nha Trang is geen probleem vanwege de vele duikcentra (duikbrevet meenemen) en de prijzen van hotels en duikcentra vallen mee. Het ophalen vanaf het hotel en het eten is bij de prijs van het duiken inbegrepen. Een duikpak kan vaak worden geleend.

Er is niet veel variatie aan duikplekken in de nabijheid van Nha Trang, zodat een verblijf van twee weken ruim voldoende is voor alleen duiken. Het oceanografisch instituut heeft een expositieruimte en zeeaquarium die vrij toegankelijk zijn voor publiek. Nha Trang komt over als een moderne stad met veel aandacht voor strand- en duiktoerisme.

Niet alle boten zijn zo volgeladen

Wachhuisjes op de rotsen dienen ter bewaking van vogelnestjes

Russische onderwaterfotograaf en duikbuddy Oleg V. Savinkin

Bert W. Hoeksema is Hoofd Afdeling Mariene Zoölogie/Coördinator Zeeonderzoek van het Nationaal Natuurhistorisch Museum - Naturalis, Leiden. Hoeksema@naturalis.nnm.nl

Deze parasitaire slakjes behorende tot een familie die specifiek voorkomt op stekelhuidigen, zoals deze zeekomkommer

Garnalen die samenscholen in de nabijheid van zeeanemonen